

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

สถานศึกษาในปัจจุบัน มีความต้องการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ กล่าวคือ ในด้านการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยตรงในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ ควบคุมคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมักได้ยินจากคำกล่าวที่ว่า เด็กไทยในยุคปัจจุบันจะต้องดีก่อนเก่ง (ดี เก่ง มีสุข) ไม่เพียงแต่เก่งเพียงอย่างเดียว แต่ต้องนำความรู้ที่มีนั้น ไปใช้ในทางที่ถูกต้องที่ควร ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น อันจะส่งผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการบริหารจัดการองค์กร มีศาสตร์และศิลป์ที่ผู้บริหารจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ การติดต่อสื่อสารด้วยภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ เพื่อบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทรานี สงวนนาม. 2553 : 23)

คริสต์ศตวรรษที่ 21 คือช่วงเวลาระหว่างคริสต์ศักราช 2001 - 2100 หรือในช่วงเวลาระหว่างปีพุทธศักราช 2544 - 2643 จะเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เริ่มตั้งแต่เข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 เมื่อปีพุทธศักราช 2544 นั้น การศึกษาของไทยได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงวิธีการ และเทคนิคต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในยุคโลกาภิวัตน์ จากอดีตที่ต้องให้ครูเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน เป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ของครูมีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษา ในปัจจุบัน โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น ในสถานการณ์เช่นนี้ ความสำคัญของครูจึงมีบทบาทน้อยลง ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21ST Century Skills) ที่ครูสอนไม่ได้ นักเรียนต้องเรียนเอง หรือพูดใหม่ว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียน เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (Content หรือ Subject Matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าด้วยตนเองของศิษย์ โดยครูแนะนำและออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ (วิจารณ์ พานิช. 2555 : 15 - 20) คุณภาพของผู้เรียน เกิดจากความพร้อมในเรื่องสติปัญญา และสภาพแวดล้อมของผู้เรียน นอกจากนี้จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในตัวผู้เรียนเองแล้ว

ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีเทคนิค และกระบวนการที่หลากหลาย เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเช่นกัน

ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นหัวใจสำคัญขององค์กรทางการศึกษา ที่จะบริหารงานต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความราบรื่น ส่งผ่านไปยังครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยประสบพบเจอในอดีตที่ไม่อาจนำมาใช้ในการบริหารในยุคปัจจุบันได้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องก้าวตามให้ทันกับสิ่งใหม่ ๆ เปิดใจ และรับฟังความคิดเห็นของบุคคลในยุคใหม่ซึ่งถือเป็นวิวัฒนาการทางความคิด ไม่เพียงแต่อาศัยอำนาจเผด็จการ หรือการทำตามแบบที่เคยปฏิบัติมาจากอดีต โดยไม่คำนึงถึงความเป็นไปได้ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของความเท่าเทียมกันในทุกมิติ ทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้นำในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการสร้างทีมงาน (Team Building) ทักษะการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management) การสื่อสารเพื่อให้มั่นใจได้ว่าสภาพบรรยากาศการเรียนรู้เป็นสากล (Universal Learning Environments) เกิดขึ้นในทุก ๆ ห้องเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเพียงลำพังไม่สามารถทำให้บรรลุผลในภารกิจที่มากมายนี้ได้ จึงต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร ดังนั้นทักษะการสร้างทีมจึงเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งเมื่อมีการทำงานเป็นทีมขึ้น ย่อมต้องมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องอาศัยทักษะด้านการจัดการความขัดแย้ง และการสื่อสารเพื่อลดหรือขจัดความขัดแย้งนั้น (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2556 : 30) ทักษะ 3 อย่างที่ผู้บริหารทุกคนจะต้องมี ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) หมายถึง ความสามารถในการใช้เครื่องมือ ระเบียบวิธีปฏิบัติงานหรือเทคนิคต่าง ๆ ของสาขาเฉพาะอย่าง ผู้บริหารต้องการทักษะด้านเทคนิคที่เพียงพอสำหรับ “ ความสำเร็จของงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะที่เขาต้องรับผิดชอบอยู่ ” 2) ทักษะด้านมนุษย์ (Human Skills) หมายถึง ความสามารถทำงานร่วมกัน เข้าใจและจงใจบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่ม ผู้บริหารต้องการทักษะทางด้านมนุษย์สัมพันธ์เพื่อมีความมีประสิทธิภาพในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือองค์กร 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) หมายถึง ความสามารถทางด้านสมอง การประสานงาน และการทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผลประโยชน์และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดขององค์กร ทักษะทางด้านความคิดเป็นความสามารถของผู้บริหารในการมององค์กรโดยส่วนรวม และมีความเข้าใจว่าส่วนต่าง ๆ ขององค์กรขึ้นอยู่กับส่วนอื่น ๆ อย่างไร และการเปลี่ยนแปลงของส่วนใดส่วนหนึ่งจะมีผลกระทบต่อองค์กรโดยส่วนรวมอย่างไร ผู้บริหารต้องการทักษะด้านความคิดรวบยอด

ที่เพียงพอในการพิจารณาว่าปัจจัยต่าง ๆ ของสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับระหว่างกันอย่างไร เพื่อให้การบริหารงานเป็นผลดีกับองค์กร (Katz, 1978 : 90 - 102)

ครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน ในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ (“ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ...”. 2556 : 72 - 73) ครู คือ ปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ครู คือ มนุษย์ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กนักเรียนที่จะพัฒนาคุณลักษณะของตนเอง และสร้างค่านิยมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ไม่มีเทคโนโลยีใด ๆ สามารถมาแทนที่ครูได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว นั่นคือว่าทำไมครูที่ดีจึงสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์ได้ ด้วยการพัฒนาพวกเขาให้เป็นพลเมืองที่ดีและมีความสามารถ ทั้งในระดับชาติ และระดับเป็นพลเมืองของโลกด้วย (ข่าวไทยพีบีเอส. ออนไลน์ : 2563) คำว่าครูนี้ก็ถือว่าเป็นผู้แนะนำสั่งสอนทุกสิ่งทุกอย่าง แก่ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องอบรม หรือศึกษาด้วย อาจารย์ แปลว่า ผู้ฝึกฝนอบรมแนะนำสั่งสอนในกิจการต่าง ๆ ให้ผู้น้อยที่มาศึกษา อบรมได้เข้าอกเข้าใจ แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติตัว จึงเป็นของสำคัญ (พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสัมปันโน). ออนไลน์ : 2563) ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน โดยมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐของปวงชนชาวไทย ตลอดระยะเวลา 70 ปีแห่งการครองราชย์ด้วยทศพิธราชธรรม อันเป็นคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข แก่อาณาประชาราษฎร์ในราชอาณาจักร พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่สามัคคีสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในการเปิดประชุมประจำปี เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2525 นั่นคือ คุณธรรม เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน ประกอบด้วย หลักสำคัญ 4 ประการ คือ

ประการหนึ่ง การให้ คือ การสงเคราะห์ช่วยเหลือกัน ให้อภัยกัน ไม่ถือโทษกัน ให้คำแนะนำตักเตือนที่ดีต่อกัน

ประการที่สอง การมีวาจาดี คือ พูดแต่คำสัตย์คำจริงต่อกัน พูดให้กำลังใจกัน พูดแนะนำ ประโยชน์ให้แก่กัน และพูดให้รักใคร่ปรองดองกัน

ประการที่สาม การทำประโยชน์แก่กัน คือ ประพฤติปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ทั้งแก่กันและกัน และแก่หมู่คณะโดยส่วนรวม

ประการที่สี่ การวางตนให้เสมออย่างเหมาะสม คือ ไม่ทำตัวให้ดีเด่นเกินกว่าผู้อื่น และไม่ด้อยต่ำทรามไปจากหมู่คณะ หมู่คณะใดมีคุณธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวกันไว้ดังกล่าว

หมุดคณะนั้นย่อมจะมีความเจริญมั่นคง (ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม. ออนไลน์ : 2550) นอกจากนี้ ครูจะต้องสร้างศิษย์ให้มีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ เป็นผู้สร้างนวัตกรรม และพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน โดยสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาวิชาชีพ ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (“ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐาน วิชาชีพ...”. 2562 : 19 - 20)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 เป็นองค์กรทางการศึกษาที่ตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 มาตรา 33 วรรคสอง “ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน แบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา” และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พ.ศ. 2560 ข้อ 6 ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 9 กลุ่ม 1 หน่วยตรวจสอบภายใน ซึ่งสถานการณ์ทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ประกอบด้วยสถานศึกษาในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 115 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 84 แห่ง 1 สาขา และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 31 แห่ง กำหนดขนาดโรงเรียนโดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 20 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง 77 แห่ง โรงเรียนขนาดใหญ่ 15 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 4 แห่ง มีจำนวนนักเรียนในสังกัดรวมทั้งสิ้น 47,077 คน จำนวนบุคลากรในสังกัดรวมทั้งสิ้น 2,675 คน และมีผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (NT) ปีการศึกษา 2561 ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าระดับประเทศในทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1. 2561 : 17 - 23) ผลสำเร็จทางการศึกษาเกิดขึ้นจากการกำหนด และจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับ นโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการ ของท้องถิ่น วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และแจ้งการจัดสรร งบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ ของหน่วยงานดังกล่าว ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา

ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา ประสานการระดมทรัพยากร ด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษา การประกัน คุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีเขตพื้นที่บริการจำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านฉาง อำเภอบ้านค่าย อำเภอปลวกแดง และอำเภอนิคมพัฒนา จุดแข็ง และจุดอ่อนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 คือ การบริหารจัดการโดยการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาที่ถูกต้อง และจัดประชุมสัมมนา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด โดยมีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี โอกาสและอุปสรรคของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 คือ การจัดระบบ ติดตาม กำกับ ประเมินผลการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลโดยคำนึงถึงคุณภาพ ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้รับผิดชอบไม่ดำเนินการตาม ปฏิทินการปฏิบัติงาน การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล จะยึดกฎระเบียบแบบปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดหลักธรรมาภิบาลในการ บริหารจัดการ แต่การจัดสรรงบประมาณล่าช้า รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณที่เป็นวงเงินรวม บางส่วนถูกจัดสรรเพิ่มให้เป็นค่าตอบแทนกับการจ้างบุคลากร ซึ่งผูกพันต่อเนื่องในปีงบประมาณ ถัดไป ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณไม่เกิดผลประโยชน์เท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น จึงควรมีแนวทาง ในการปฏิบัติงาน โดยการสร้างเครือข่าย ภาคี และการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอก และภายในองค์กรจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้ว และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และการดำเนินตามกลยุทธ์ ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จะทำให้ทราบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในระดับใด รวมทั้งทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 นำมาพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
2. ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1

ประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะเป็แนวทางในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตลอดจนพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ปีการศึกษา 2562 จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 115 โรงเรียน จำนวน 2,675 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 (ออนไลน์ : 2562)

1.2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ปีการศึกษา 2562 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือก ครู และบุคลากรทางการศึกษา ของแต่ละอำเภอด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลากไม่ใส่กลับจนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ซึ่งมีทั้งหมด 8 กลุ่มเครือข่าย คือ 1. อำเภอเมืองระยอง ประกอบด้วย กลุ่มเครือข่ายศรีเมือง จำนวน 12 โรงเรียน กลุ่มเครือข่ายตากสิน จำนวน 14 โรงเรียน และกลุ่มเครือข่ายเกาะแก้ว จำนวน 16 โรงเรียน 2. อำเภอบ้านฉาง ประกอบด้วย กลุ่มเครือข่ายบ้านฉางพัฒนา จำนวน 14 โรงเรียน 3. อำเภอบ้านค่าย ประกอบด้วย กลุ่มเครือข่ายบ้านค่าย จำนวน 13 โรงเรียน และกลุ่มเครือข่ายค่ายพระเจ้าตาก จำนวน 16 โรงเรียน 4. อำเภอปลวกแดง ประกอบด้วย กลุ่มเครือข่ายปลวกแดง จำนวน 18 โรงเรียน และ 5. อำเภอนิคมพัฒนา ประกอบด้วย กลุ่มเครือข่ายนิคมพัฒนา จำนวน 12 โรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวแปร ประกอบด้วย

2.1. ตัวแปรที่ 1 ได้แก่ ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 มี 3 ด้าน ดังนี้

- 2.1.1. ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์
- 2.1.2. ทักษะด้านเทคนิค
- 2.1.3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด

2.2. ตัวแปรที่ 2 ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 มี 3 ด้าน ดังนี้

- 2.2.1. ด้านความรู้ ความสามารถ
- 2.2.2. ด้านแรงจูงใจในการทำงาน
- 2.2.3. ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง อำนาจในการบริหาร และจัดการศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำสถานศึกษาของตนเองเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ในด้านต่าง ๆ เช่น ริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล พัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องอาศัย ทักษะการบริหาร 3 ด้านประกอบด้วย

1. **ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์** หมายถึง คุณลักษณะสำคัญในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา คำนึงถึงการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคล เห็นคุณค่า และให้ความสำคัญกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจธรรมชาติ และความต้องการของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งการสื่อสารเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติงาน หากสื่อสารไม่ดีอาจจะทำให้งานล้มเหลวได้ ดังนั้น เพื่อกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา เข้าใจความคิดของกันและกัน การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ที่มีตำแหน่งเหนือกว่า จึงเป็นบทบาทที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

2. **ทักษะด้านเทคนิค** หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแนะนำให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตามได้ เข้าใจวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะของงาน มีการวางแผน และใช้กระบวนการกลุ่มในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ

3. **ทักษะด้านความคิดรวบยอด** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการมองภาพรวม และเห็นความสัมพันธ์ของงานส่วนต่าง ๆ รวมถึงสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อ การบริหารสถานศึกษาในอนาคต มีความคิดที่กว้างไกล รอบคอบ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถในการคิด เพื่อเข้าใจในภาพรวมของการปฏิบัติงาน และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องคิดอย่างมีกลยุทธ์ สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สนองต่อเป้าหมาย พันธกิจของการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานที่ประกอบด้วยประสบการณ์ และความรู้ตามศักยภาพ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้งาน

ออกมามีประสิทธิภาพ ได้รับการยอมรับ ดังนั้นประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา จะส่งผลสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะการปฏิบัติงาน 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. **ด้านความรู้ ความสามารถ** หมายถึง องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ มีลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เป็นความชำนาญในการปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จ โดยการพัฒนาตนเองให้มีความทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถวางแผนในกระบวนการเรียนรู้สู่การบูรณาการศาสตร์แขนงต่าง ๆ และการเข้าถึงบริบทของชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารต้องสร้างความแปลกใหม่ในการดำเนินงานตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป ด้วยการรับฟังคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ และอาศัยหลักการใช้เหตุและผล ทำให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. **ด้านแรงจูงใจในการทำงาน** หมายถึง ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย โดยอาศัยการจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างทุ่มเทเต็มกำลังความสามารถ ในบางครั้งอาจจะต้องมีสิ่งเร้าใจ หรือความกดดันจากความคาดหวังที่เข้ามามีส่วนสำคัญในการทำงานเหล่านั้นให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน หากผู้ปฏิบัติงานได้รับการตอบสนองต่อความต้องการทั้งภายในและภายนอกมากพอจนเป็นที่พึงพอใจ การปฏิบัติงานก็ย่อมสำเร็จลุล่วงไปได้และก่อให้เกิดผลดีด้วยเช่นเดียวกัน

3. **ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม** หมายถึง ธรรมะที่เป็นความดีซึ่งคนควรมีประจำตน และหน้าที่ที่บุคคลควรประพฤติซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่มวลมนุษย การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีความจริงใจ มีความปรารถนาดี มีน้ำใจต่อกัน มีความยุติธรรมและความเหมาะสม ซึ่งจะทำให้การทำงาน รวมถึงการสื่อสารที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ปีการศึกษา 2562

ครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

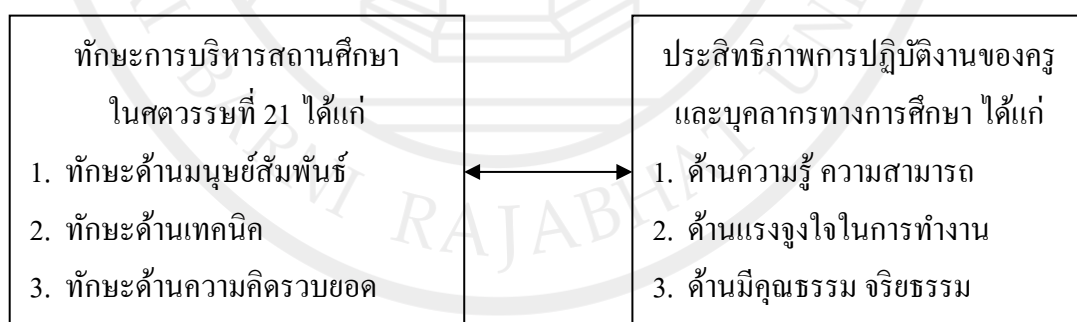
เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จากการวิเคราะห์ ตามแนวคิดของนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง 20 แหล่ง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 5 - 8), วิโรจน์ สารรัตน์ (2556 : 30), บุญช่วย สายราม (2557), Wiles. (1975), Sergiovanni. 1980 : 72 - 73), Harris. (1985 : 33 - 42), Drake and Roe. (2003 : 29 - 30), Katz. (2005), Dubrin. (2012 : 17-19), Griffin. (2013 : 13 - 15), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 113 - 114), ยนต์ ชุ่มจิต (2553 : 76 - 83), กมลรัฐ อินทรทัศน์ (2556 : 89), ราชกิจจานุเบกษา (2562 : 19 - 20), Zaleanick. (1958 : 40), Good. (1973), WoodCock. (1989), Hamington. (1996 : 251), Vroom and Deci. (1997), Robbins. (1998 : 28) ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าว มาสรุปเป็นทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็น 3 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ทักษะด้านเทคนิค 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ ความสามารถ 2) ด้านแรงจูงใจในการทำงาน 3) ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรที่ 1

ตัวแปรที่ 2

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

2. ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี